

Kázání Kurta kardinála Kocha k blahořečení Patera Richarda Henkese 15. září 2019

Mučedník lásky k bližnímu z lásky ke Kristu: slavnost blahořečení pallotina P. Richarda Henkese¹

Blahoslavení a svatí jsou Božími odpověďmi na otázky nás lidí. A jsou nejlepšími vykladači evangelia. Nejenže Boží slovo četli a interpretovali, ale především o něm svědčili vlastním životem. To platí zejména o blahoslaveném pallotinovi otci Richardu Henkesovi, který se během epidemie skvrnitého tyfu, jež vypukla v koncentračním táboře Dachau na přelomu let 1944 a 1945, nechal dobrovolně zavřít do karanténního bloku 17, aby se staral o vězně postižené touto vážnou nemocí, a který se přitom nakazil a 22. února 1945 v Dachau zemřel. Obětavost pro druhé až na hranici smrti uznal papež František za mučednictví a rozhodl, že otec Henkes bude blahořečen. Richard Henkes stojí před námi jako mučedník lásky, který položil svůj život jako oběť za Krista a získal tak podíl na jeho kříži.

Ježíšův kříž jako doklad Boží lásky

Je významnou shodou okolností, že blahořečení otce Henkese se slaví právě na svátek Povýšení kříže, který je v limburské diecézi zvláštním diecézním svátkem. Otec Henkes je totiž obzvláště věrohodným vykladatelem biblických textů tohoto svátku, který nás přibližuje k Ježíšovu kříži jako ke znamení bezmezné Boží lásky k nám lidem. Evangelista Jan shrnuje tajemství kříže Ježíše Krista do nádherné vrcholné věty: „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (J 3,16). Kříž je projevem největší Boha k lidem a je nejjasnějším znamením toho, že Ježíš se nespokojil pouze se slovními prohlášeními, ale že za svou lásku zaplatil velmi vysokou cenu. Vložil na kříž svou životní sílu a dal nám ten nejcennější dar, věčný život. Ježíšův kříž v žádném případě není, jak si dnes myslí i mnoho křesťanů, popřením Boží lásky a není popřením důstojnosti Božího Syna, ale je věrohodným vyjádřením jeho lásky k lidem a ke všemu stvoření. Evangelista Jan chápe příběh o Mojžíšově zavěšení měděného hada na hůl, o němž se dozvíme ve starozákonním čtení, jako předobraz toho, že Ježíšovo ponížení v jeho utrpení a smrti je již vyvýšením: „Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (J 3,14–15). Ježíšův kříž nám nese poselství: kdo je Ježíšem Kristem milován až k smrti, může poznat, že je milován, a radovat se z tohoto daru spásy. Ježíšovou láskou zjevnou na kříži jsme totiž vykoupeni ze svých hříchů a jeho láska je žhavým proudem vykoupení, totiž darem věčného života.

Dnešní svátek kříže nás vybízí, abychom se hlouběji ponořili do tajemství Ježíšovy lásky na kříži. Z vlastní zkušenosti víme, že láska nemůže existovat bez oběti a bez utrpení. To platí zejména ve světle křesťanské víry, v níž není oběť ve své nejhlubší podstatě spojena se zlem a hříchem, ale s láskou. Láska totiž neexistuje bez oběti; láska jako darování života za druhé je sama obětí. Ježíš tuto oběť lásky přinesl na kříži tím, že násilí, které na něm bylo spácháno, proměnil v lásku. Ježíšovo umučení je původním mučednictvím a zároveň archetypem mučednictví těch, kdo ho následují a kdo přijali podíl na tajemství Ježíšova kříže.

Mučednictví jako nejvyšší akt lásky

Toto spojení se projevilo v mučednické smrti otce Henkese. Podobně jako Ježíš nevyhledával utrpení a kříž, ale orientoval se na Boží vůli pro lidský život a byl zabit z lásky k lidem, otec Henkes mučednictví vůbec nevyhledával, ale vzal ho na sebe svobodně a dobrovolně jako důsledek své věrnosti katolické víře. V tom spočívá pravost jeho svědectví víry. Křesťanská tradice totiž považovala touhu potenciálního mučedníka po tom, aby byl zabit, za zpochybnění mučednictví. Křesťanské mučednictví se v žádném případě nevyznačuje touhou po smrti a pohrdáním životem; jeho rozhodujícím rysem je láska.

Křesťanské mučednictví je pravé pouze tehdy, když je uskutečňováno jako vrcholný projev lásky k Bohu a k bratřím a sestrám, jak zdůraznil II. vatikánský koncil: „Mučednictví, které učedníka připodobňuje Mistrovi ve svobodném přijetí smrti pro spásu světa a připodobňuje ho v prolití krve, je církví ceněno jako výjimečný dar a vrcholný projev lásky.“²

Podobně jako Ježíš i otec Henkes věřil, že láska nemůže existovat bez oběti. Toto přesvědčení formovalo jeho kněžskou spiritualitu. Ještě před vysvěcením si zapsal slova: „Chci se stát především obětavým knězem, nositelem kříže pro druhé.“ Toto přesvědčení, které vyjádřil krátce před svým svěcením, se stalo krutou realitou v koncentračním táboře Dachau. I na tomto nelidském místě totiž svou víru osvědčil zvláště tím, že vykonával křesťanskou a kněžskou službu pro nemocné tyfem. Jeho život v Dachau, nejprve na plantáži, pak v poštovní službě, poté v dezinfekčním oddělení, a nakonec ve službě pro nemocné v bloku 17, je věrohodným svědectvím o jeho obětavém životě až na hranici smrti tím, že dával příklad lásky až do té míry, že se celý obětoval pro nemocné bez naděje na přežití.

Mučednictví otce Henkese samozřejmě nelze pochopit bez jeho hlubokého zakotvení v katolické víře. V těžkém životě v koncentračním táboře Dachau hledal sílu v osobní modlitbě a v účasti na mši svaté. V eucharistii, při níž slavíme svátostné uskutečnění Ježíšovy oběti a prosíme Boha, abychom se i my stali „obětí v Kristu“, si uvědomil povinnost víry stát se sám eucharistickou obětí za druhé a dávat sebe sama těm, kteří potřebují jeho lásku.

Mučednictví jako důsledek žité víry

Jeho svědectví víry a oddanosti životu až do smrti je plně pochopitelné až v souvislosti s celým jeho životem. Otec Henkes pohledem víry velmi brzy a jasně vnímal, že nacionálně socialistická ideologie je neslučitelná s křesťanským obrazem člověka, protože nepředstavuje lidské a křesťanské hodnoty, ale propaguje novopohanské ideje. Otec Henkes citlivě vnímal to, co si ministr propagandy Goebbels bez zábran poznamenal do svého deníku: „*Vůdce je hluboce věřící, ale zcela protikřesťanský. V křesťanství vidí symptom úpadku, odnož židovské rasy, absurditu, kterou postupně odřízne ve všech oblastech. Nenávidí křesťanství, které proměnilo svobodný, světlý, antický chrám v ponuru katedrálu s bolestně pokřiveným, ukřižovaným Kristem.*“ Tváří v tvář této novopohanské ideologii otec Henkes vnímal, že všude tam, kde je Bůh ponižován a vytlačen z veřejné sféry, je ponižovaný i člověk, jak jsme to v minulém století museli dostatečně zakusit v protikřesťanských diktaturách národního socialismu a sovětského komunismu. Otec Henkes byl jako křesťan přesvědčený, že jen tam, kde je Bůh vnímán ve své velikosti, jak to slyšíme v Mariině „Magnificat“, tam ani člověk neztrácí svou důstojnost, ale dostává podíl na velikosti Boží lásky.

Otec Henkes se při plnění různých úkolů učitele a duchovního správce, exercitátora a poutního kazatele ve Vallendar-Schönstattu a v Horním Slezsku opakovaně dostal do konfliktu s představiteli nacistického režimu a dvakrát ho vyslýchalo gestapem. Když kázal v Branicích proti nacistickému eugenickému programu – konkrétně proti odsunu nemocných z tamních sanatorií – byl zatčen gestapem, sedm týdnů držen v izolaci v Ratiboři a odsouzen k deportaci do Dachau. V tamním koncentračním táboře na vlastní kůži poznal novopohanskou ideologii nacistů. Vzhledem k tomu, že jeho uvěznění a odsouzení do tábora Dachau bylo důsledkem jeho svědectvím víry a kněžským působením, jsou fakta o jeho mučednické smrti z nenávisti k víře („in odium fidei“) jistá.

Blahořečení jako oslava Krista

Příběh mučednictví začal už smrtí otce Henkese. Podplacením správce krematoria a prostřednictvím kněžských spolubratří se podařilo dosáhnout toho, že tělo otce Henkese mohlo být zpopelněno individuálně a jeho popel zpět získán. Později byl převezen do Limburgu, kde byl uložen na pallotinském hřbitově. Když byly jeho ostatky dnes při bohoslužbě vyzdviženy, vyjadřujeme tím svou víru, že Bůh je nám lidem ve své lásce tak věrný, že se přiznává k celému našemu lidství, a tedy i naší tělesnosti.

Dnešní slavnost blahořečení je jistě dnem radosti především pro pallotinskou komunitu a limburskou diecézi, zvláště pro domovskou farnost Ruppach ve Westerwaldu a pro katolíky v České republice, kde otec Henkes také působil. Je to den radosti pro celou církev v

Německu, neboť dnešní slavnost nám chce naznačit, že skutečnými reformátory církve jsou blahoslavení a svatí. Můžeme totiž udělat maximum ve strukturální rovině, jen když jsme připraveni udělat maximum také pro svou vlastní víru, jak připomněl papež František ve svém dopise „Poutníkům Božího lidu v Německu“. A je to den radosti pro světovou církev. V otci Richardu Henkesovi totiž máme před očima autentického svědka víry, který svou důvěrou v Boha a ochotou k oběti hájil křesťanský obraz člověka proti nelidské ideologii nacistů a s velkou odvahou, která ho stála život, se postavil za lidskou důstojnost. Otec Henkes je mučedníkem lásky k bližnímu z hlubokého spojení s Kristem. Dnešní svátek slavíme v jeho duchu jen tehdy, když jeho blahořečení slavíme jako úctu k Ježíši Kristu. Křesťanský mučedník totiž neumírá jen za nějakou ideu, i když je to nejvyšší idea lidské důstojnosti. Spíše je „ukřížován s Kristem“ a umírá „s někým, kdo za něj zemřel už dříve“. V tomto spojení mezi Ježíšovou smrtí na kříži a svědectvím víry v mučednictví září hluboký smysl toho, že můžeme slavit blahořečení otce Richarda Henkese na svátek Povýšení svatého Kříže, kdy se zpívá úvodní antifona: *„Chlubíme se křížem našeho Pána Ježíše Krista. V něm se nám stala spása, vzkříšení a život. Skrze něj jsme vykoupeni a osvobozeni.“* Amen.

První čtení: Num 21, 4-9

Druhé čtení: Phil 2, 6-11

Evangelium: Joh 3, 13-17

¹ Kázání ze slavnosti blahořečení Patera Richarda Henkese SAC o svátku Povýšení sv. Kříže v limburské katedrále 15. září 2019.

² Lumen gentium, Nr. 42.